

Европа је мешовите среће кад је реч о њеном географском положају. Европљани могу себи да честитају на томе што су на релативно безбедној даљини од свих врста тензија које можда могу да настану са успоном сила попут Индије, Бразила и, нарочито, Кине. Међутим, Европа се на југу и истоку граничи са два велика региона која дају повода за велику забринутост.

Ни Русија ни исламски свет се досад нису добро уклопили у глобализацију. Њихове привреде превише зависе од извоза нафте и гаса. То на Блиском истоку интензивира проблем у вези са отварањем радних места за све бројнију популацију младих. Русија се, такође, суочава са правим демографским тешкоћама, мада у другом смеру, будући да се прогнозира да ће се број њених становника смањити за десет одсто у следећих 15 до 20 година.

Упркос разумљивим бојазнима Финаца, Пољака и осталих становника централне и источне Европе, требало би да буде лакше изаћи на крај с Русијом него са муслиманским светом. Од окончања хладног рата односи Запада са Русијом личе на срастање две тектонске плоче, при чему је једна под све већим притиском друге. Конфликт у Грузији 2008. представљао је „тремор“ који је наговестио снажан отпор кретању „западне плоче“ ка истоку.

Међутим, након промена које су се одиграле, војна моћ и сфера утицаја Русије знатно је смањена. Русија Владимира Путина несумњиво је националистичка, тешка за сарадњу и са опасном склоношћу да узрокује проблеме. Међутим, она се такође суочава са озбиљним друштвеним проблемима и проблемима у вези с јавним здрављем, а на својој источној граници има 1,3 милијарде Кинеза, те дели важне интересе са Европом, укључујући трговину гасом и нафтом и преокупацију исламским екстремизмом. Руковођени самоконтролом и чврстином, односи с Русијом и даље су проблематични, али под контролом. Измицањем НАТО, интервенцијом Европске уније, иницијативом Источно партнерство, с циљем да се стално ривалство на простору бившег Совјетског Савеза сведе на мање непријатељски ниво, те показивањем воље Барака Обаме да залечи повређени руски понос, требало би да буде могуће избећи велике сукобе.

Односи Европе са исламским светом много су проблематичнији. Прво, иако је озлојеђеност Русије можда новијег датума, то осећање код муслиманског света много је

дубље, и потиче од озбиљних интеракција, како оних из прошлости, тако и ових данашњих. Друго, без обзира на то да ли је реч о терористичким акцијама Ал Каиде или присуству војске са Запада у Ираку и Авганистану, Европа и исламски свет стално показују жељу да се једно према другом односе на насилни начин. Треће, чак иако су Европљани шаролика група, исламски свет то много више карактерише. Ислам је његов „препознатљив лепак“, али колико других заједничких ствари имају, на пример, Индонезија и Јемен? Исламски свет је подељен споровима између Арапа и неарапа, сунита и шиита и салафи екстремиста и теолошких умерењака. Агенда Ал Каиде се у истој мери тиче формирања исламског калифата колико и вођења џихада против Запада. Четврто, Европљанима је тешко да „сваре“ традиционалне исламске ставове према, рецимо, женама или хомосексуалцима. Муслиманима је тешко да схвате како можемо да верујемо да је наше друштво цивилизовано када се порнографија и пијанство отворено приказују. Под претпоставком да су Европљани хришћани, ми схватамо религију као ствар односа појединца према Богу; муслимани је пак схватају као принцип на којем почива организација друштва. Наша религија је култура кривице; њихова је култура срамоте.

Заштићене океанима и усредсређујући своје велике технолошке капацитете на циљ да постану енергетски независне, Сједињене Државе могу да се дистанцирају од тешке ситуације на Блиском истоку. Оне ће се можда и наћи пред све већим искушењима да то учине чим повуку снаге из Ирака и Авганистана.

Међутим, за Европу је такво дистанцирање немогуће. Европска безбедност је нераскидиво повезана са потребом да се постигне и одржи модус вивенди са муслиманским светом.

Европа није без утицаја. Она тренутно одлаже успостављање дубљих економских односа са Израелом: уколико израелска влада и даље буде одбијала да обустави колонизацију Западне обале, Европљани треба јасно да ставе до знања да као најважније тржиште за извоз робе из Израела имају на располагању стриктније опције. А с обзиром на решеност и израелске и иранске владе да користе непопустљивост једне и друге као изговор за сопствену, Европа мора да буде спремна да употреби свој економски утицај на Иран уколико и када муле одбију Обамину пружену руку. Од европских војних снага такође ће се захтевати да одиграју кључну улогу у спровођењу политике и обезбеђивању гаранција за споразум о постојању две државе. Из тог разлога, постаје још важније да Европа почне да увиђа где су њени прави безбедносни интереси.

Европа између муслиманског света и Русије

Пише: Ник Витни

недеља, 17 јануар 2010 03:55

(Аутор је политиколог из Европског савета за међународне односе и бивши извршни директор Европске агенције за одбрану)